

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Postavenie Slovenského poľnohospodárstva v Európskej únii.

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonomika podniku
Študijný odbor:	3.3.16, Ekonomika podniku
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomiky
Vedúci katedry:	prof. Ing. František Kuzma, PhD.
Školiteľ:	prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Nitra 2010

Miroslava Vojenčíaková

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Miroslava Vojenčíaková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Postavenie Slovenského poľnohospodárstva v Európskej únii“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10. mája 2010

Miroslava Vojenčíaková

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pánovi prof. Ing. Františkovi Kuzmovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Účelom predkladanej bakalárskej práce je ozrejniť problematiku poľnohospodárstva Slovenskej republiky pred vstupom a po vstupe do Európskej únie. Poukázať na výhody ale aj nevýhody tohto členstva ako aj na faktory, ktoré s touto problematikou úzko súvisia a majú na ňu značný vplyv. Nakoľko je poľnohospodárstvo široká a špecifická oblasť, práca v jednotlivých kapitolách porovnáva Slovenskú republiku s inými krajinami a pojednáva napríklad o: základných ekonomických ukazovateľoch poľnohospodárstva, vývoj cenových indexov v poľnohospodárstve a potravinárstve, dopadoch na poľnohospodárstvo po vstupe do EÚ, poľnohospodárskej produkcii, podstate agrárnej politiky, celkových výdajoch do poľnohospodárstva a potravinárstva, perspektíve Spoločnej agrárnej politiky. Práca má nasledovný postup: Spätný pohľad do obdobia pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie a poukázanie na výhody, z ktorých SR pri vstupe mohla čerpať. Ďalej obdobie vstupu do EU a nakoniec začlenenie Slovenskej republiky medzi ostatné krajiny Európskej únie a konštatovanie súčasnej situácie. Cieľ danej témy bakalárskej práce bol splnený v jej teoretickej časti a v následnej analýze zistených skutočností. Výsledkom práce a možným riešením pre zlepšenie súčasného poľnohospodárstva a ľudí, ktorí v ňom podnikajú by mohlo byť aj v to, že svoje zameranie z čisto výrobných oblastí, by upriamili aj do sféry služieb poskytujúcich stravovanie, či rôzne formy občerstvenia. Práca upriamuje svoju pozornosť na problematiku poľnohospodárstva v rámci Slovenskej republiky, ale aj ako súčasť Európskej únie a jej integrácie.

Kľúčové slová: agrárna politika, Európska únia, poľnohospodárstvo, SAP

Zusammenfassung

Die Agrikultur und EU- Schon in den ersten Jahren ihres Bestehens war man sich darüber im klaren, daß sich die Gemeinschaft bei ihren Entscheidungen und bei der Planung und Durchführung ihrer Politik auf zuverlässige und vergleichbare Statistiken stützen muß. Vor diesem Hintergrund wurde das Europäische Statistische System (ESS) Schritt für Schritt aufgebaut, mit dem Ziel, vergleichbare Statistiken auf EU-Ebene bereitzustellen. Eurostat arbeitet nicht allein. Das ESS umfaßt Eurostat und die statistischen Ämter, Ministerien, Agenturen und Notenbanken, die in den EU-Mitgliedstaaten sowie in Island, Norwegen, Liechtenstein und der Schweiz amtliche Statistiken erstellen. Die Mitgliedstaaten erheben die Daten und erstellen Statistiken sowohl für eigene als auch für EU-Zwecke. Das ESS ist als Netz konzipiert, in dem Eurostat die Leitungsfunktion bei der Harmonisierung der Statistiken in enger Zusammenarbeit mit den nationalen Statistikbehörden zufällt. Den Schwerpunkt der ESS-Arbeit bilden die verschiedenen Politikbereiche der Gemeinschaft, mit der Ausweitung der Gemeinschaftspolitik auf neue Gebiete wurde indessen die Harmonisierung auf fast alle Statistikbereiche ausgedehnt. Das ESS koordiniert seine Arbeit auch mit internationalen Organisationen wie der OECD, der UNO, dem Internationalen Währungsfonds und der Weltbank.

Mehrjahresprogramm - Die Verordnung (EG) Nr. 322/97 des Rates über die Gemeinschaftsstatistiken sieht die Erstellung eines Statistischen Programms der Gemeinschaft vor, „das die Leitlinien, Hauptbereiche und Zielsetzungen der geplanten Maßnahmen für einen Zeitraum von nicht mehr als fünf Jahren festlegt.“ Das derzeitige Programm deckt den Zeitraum 2008-2012 ab. Es wurde durch die Entscheidung Nr. 1578/2007/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 11. Dezember 2007 erlassen. Jedes Programm soll einen Überblick über die für den Planungszeitraum vorgesehenen Strategien, Prioritäten und Arbeitspläne geben. Die Fünfjahresprogramme werden durch Jahresprogramme ergänzt, in denen detailliertere Ziele für die einzelnen Jahre festgelegt werden.

Jahresprogramm - Verordnung (EG) Nr. 322/97 des Rates vom 17. Februar 1997 über die Gemeinschaftsstatistiken und die am 21. Februar 1996 von den Kommission angenommene Mitteilung über die Verbesserung der statistischen Arbeit (SEC (96) 253/4 vom 15. Februar 1996) bilden die Grundlage für die Annahme eines jährlichen statistischen Arbeitsprogramms. Dieses Programm wird mit den statistischen Ämtern der Mitgliedstaaten erörtert und mit den Kommissionsdienststellen abgestimmt. Teil des statistischen Arbeitsprogramms der Kommission sind die Prioritäten der Kommission für die statistischen Arbeiten 2009. Das Arbeitsprogramm nimmt Bezug auf das Statistische Programm 2008-2012 und die politische Strategie der Kommission für 2009.

Das Schlüsselwort: Agrikultur, EÚ, Mehrjahresprogramm, Arbeitsprogramm, Grundlage, Politik, Statistische Programm, Verordnung, Ziele

Kľúčové slová: poľnohospodárstvo, Európska únia, viacročný plán, pracovný program, základné polohy, politika, štatistický program, nariadenie, ciele

Použité označenie

EÚ	Európska únia
SAP	Spoločná agrárna politika
HDP	Hrubý domáci produkt
SR	Slovenská republika
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
WTO	Svetová obchodná organizácia
ES	Európske spoločenstvo
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode
RVHP	Rada vzájomnej hospodárskej pomoci
VTP	Vedecko - technický pokrok
USD	dolár
Kčs	Koruna Česko-slovenská
t	tona
ha	hektár
SVE	Stredná a východná Európa
HPP	Hrubá poľnohospodárska produkcia
SAPARD	Program pre rozvoj agrosektora a vidieka
Eur	Euro
VÚEPP	Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
RV	Rozvoj vidieka
BRIC	Brazília, Rusko, India, Čína
AEC	Ázijská ekonomická kooperácia

OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
VH	Výsledok hospodárenia
kg	kilogram
mld.	miliarda
mil.	milión
tis.	tisíc
a pod.	a podobne
atď.	a tak ďalej
%	per cento
SAPS	Jednotková platba na plochu
PHARE	Predvstupová pomoc EÚ
Sk	Slovenská koruna
USA	Spojené štáty americké
NSPRV	Národný strategický plán rozvoja vidieka
EAFRD	Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka
Tomatoes	paradajky
Cars	autá
Set aside	neobrábanie pôdy - danie pôdy do kľudu
Decoupling	neviazanie priamych platieb na výšku produkcie
Cross compliance	priame platby môžu dostať len farmári, ktorí splnia dané podmienky
tzv.	takzvané

OBSAH

Úvod	9
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	10
1.1 Poľnohospodárstvo	10
1.2 Prehľad poľnohospodárskej výroby	10
1.3 Poľnohospodárska produkcia	13
1.4 Osobitosti poľnohospodárskej výroby	14
1.5 Aktuálny stav poľnohospodárstva	15
1.6 Európska únia	15
1.7 Postavenie poľnohospodárstva v EÚ	16
2 Cieľ	17
3 Metodika práce a materiál	18
4 Vlastná práca	19
4.1 Podstata agrárnej politiky	19
4.2 Agrárna politika Európskej únie a Slovenskej republiky	23
4.3 Perspektívy Spoločnej agrárnej politiky	31
5 Záver	36
6 Použitá literatúra	38
7 Prílohy	40

Úvod

História vzťahov medzi Slovenskou republikou a Európskou úniou sa začala podpisom tzv. Asociačných zmlúv 4. októbra 1993. Prihláška do EÚ bola podaná 27. júna 1995 na summite v Cannes. Prihlášku dopĺňalo Memorandum vlády SR, podľa ktorého chcelo Slovensko do EÚ vstúpiť okolo roku 2000. Napokon sa SR stalo členom EÚ 1. 5. 2004.

Poľnohospodárstvo je jedným z rozhodujúcich faktorov kvality vidieka a životného prostredia. Bez podpory trhového poľnohospodárstva a rozvoja vidieka by mnohé oblasti Európy čelili čoraz väčším hospodárskym, sociálnym a ekologickým problémom. Európsky model poľnohospodárstva vychádza z multifunkčnej úlohy, ktorú poľnohospodárstvo zohráva vo vzťahu k bohatstvu a rôznorodosti krajiny, potravinárskej výrobe, ako aj kultúrnemu a prírodnému dedičstvu.

Program rozvoja poľnohospodárstva a potravinárstva zameriava na:

- zabezpečenie dostatočnej ponuky základných potravín z vlastnej poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie pre zdravú výživu obyvateľstva,
- dosiahnutie úrovne konkurencieschopnosti dostatočnej k eliminácii dovozov poškodzujúcich domácu produkciu a zabezpečujúcej uplatnenie prebytku produkcie na zahraničných trhoch s minimálnymi požiadavkami na exportné dotácie,
- rast efektívnosti výroby v produkčných oblastiach a použitie mimo produkčných podporných politík k jej dosiahnutiu v znevýhodnených oblastiach
- vytvorenie predpokladov trvalo udržateľného produkčného stavu poľnohospodárstva pri rozširovaní jeho mimo produkčných funkcií, hlavne v znevýhodnených oblastiach,
- využitie efektívneho potenciálu poľnohospodárskej pôdy popri výrobe potravín na alternatívnu produkciu nepoľnohospodárskych a energetických surovín,
- konverziu využívania menej produkčnej pôdy (dobrovoľné uvádzanie do kľudu, rozširovanie TTP, extenzívne obhospodarovanie v súlade s environmentálnymi programami),
- diverzifikovanie výroby s cieľom vytvoriť dodatočné dôchodkové zdroje pre udržanie zamestnanosti a osídlenia vidieku,
- zabezpečenie predpokladov dynamického rozvoja potravinárstva schopného odolávať konkurencii na trhu EÚ.

V programovom období **2007 - 2013** sa budú môcť žiadatelia z oblasti poľnohospodárstva uchádzať o financovanie aktivít z európskych prostriedkov. Všetky základné informácie sú obsiahnuté v **Národnom strategickom pláne rozvoja vidieka SR pre programovacie obdobie 2007-2013** (NSPRV). Opatrenia na dosiahnutie národných priorít budú v aktuálnom programovom období spolufinancované z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD.)

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Poľnohospodárstvo

Zo zdrojov (www.sk.wikipedia.org) sa dozvedáme, že poľnohospodárstvo je odvetvie hospodárstva, ktorého hlavnou úlohou je zabezpečenie výživy obyvateľstva. Táto dôležitá úloha je základným pilierom samotnej existencie spoločnosti a ľudstva. Hlavným výrobným prostriedkom je pôda. Charakteristickou činnosťou v poľnohospodárstve je obrábanie pôdy, pestovanie kultúrnych plodín a chov hospodárskych zvierat. Hlavnými produktmi poľnohospodárskej výroby sú potraviny pre obyvateľstvo a krmoviny pre hospodárske zvieratá. Vedľajšími produktmi sú suroviny pre potravinársky a ľahký priemysel. Široké spektrum činností v poľnohospodárstve podrobne skúmajú a vyvíjajú poľnohospodárske vedy.

Charakteristickou črtou poľnohospodárskej výroby je viazanosť na pôdu. Základnou mernou jednotkou rozlohy pôdy je hektár (ha). Poľnohospodárstvo má dôležitú funkciu v starostlivosti o krajinu. Je priestorovo najrozsiahlejšia činnosť človeka na Zemi. Aj preto je predmetom častých kontroverzií, napr. kvôli spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ.

1.2 Prehľad poľnohospodárskej výroby

Podľa intenzity hospodárenia rozlišujeme niekoľko typov poľnohospodárskej výroby.

- Drobné farmárstvo súkromne hospodáriacich roľníkov je charakteristické limitovanou malou rozlohou poľnohospodárskej pôdy. Vstupy do výroby bývajú zväčša menšie a z vlastnej produkcie, menší stupeň mechanizácie a chemizácie. Produkcia slúži prevažne k potrebám prežitia roľníka, za časť predanej produkcie sa zabezpečujú ostatné potreby domácnosti a vstupy do ďalšej výroby.
- Intenzívne priemyselné poľnohospodárstvo s veľkými rozlohami polí, vysokým stupňom mechanizácie a chemizácie výroby. Vysoká koncentrácia hospodárskych zvierat na plochu, pestovanie širokej škály poľnohospodárskych plodín vrátane olejní a technických plodín.
- V poslednej dobe sa znásobuje potreba ochrany životného prostredia a zdravia ľudí a zvierat, preto sa časť poľnohospodárov vracia k tradičnému spôsobu hospodárenia na pôde. Vylučujú sa zásahy chemizácie výroby, zbytočné podávanie liečiv a rastových stimulátorov hospodárskym zvieratám. Uprednostňujú sa osvedčené postupy striedania plodín na poli ako prirodzená ochrana plodín proti škodcom a chorobám, úrodnosť pôdy sa obnovuje používaním organických hnojív z chovu hospodárskych zvierat. Takéto hospodárenie sa nazýva Ekologické poľnohospodárstvo a produkty výroby sa označujú známkou ekologický produkt.

V roku 2001 bola celková rozloha poľnohospodárskej pôdy 2450 tis. hektárov. Z toho 59,2 % tvorila orná pôda, 5,1 % trvalé porasty, 35,7 % pastviny. Na jedného obyvateľa pripadalo 0,45 ha poľnohospodárskej pôdy. Na jeden hektár obrábanej pôdy pripadalo v priemere 82,6 kg hnojiva. Pre porovnanie v Českej republike sa v roku 2001 hospodárilo

na 4178 tis. ha, z toho až 71,9 % tvorila orná pôda, trvalé porasty boli na 5,5 %-tách poľnohospodárskej pôdy a pastviny tvorili iba 22,6 %. Na jedného obyvateľa pripadalo 0,42 ha poľnohospodárskej pôdy. Spotreba hnojív na jeden ha bola však 128,3 kg.

Dôležité plodiny

skupina obilnín: kukurica, pšenica, jačmeň, ovos, raž

skupina okopanín: zemiaky, cukrová a kŕmna repa

skupina olejní: repka olejná, slnečnica, ľan,

Priemerná úrodnosť poľnohospodárskych plodín na Slovensku v roku 2005 (t/ha)	
pšenica	4,70
raž	3,34
jačmeň	4,00
ovos	2,69
kukurica na zrno	7,89
zemiaky	22,15
slnečnica	2,32
repka olejná	2,44
cukrová repa	54,96

Dôležité hospodárske zvieratá

Základná skupina hospodárskych zvierat: hovädzí dobytok, ošípané, ovce, kozy, kone

Skupina drobných hospodárskych zvierat : hydina, králik domáci, nutria

V poľnohospodárskej výrobe je najdôležitejšia úžitkovosť jednotlivých hospodárskych zvierat. Na zvyšovanie úžitkovosti sa zameriava aj samotná zootechnická prax a plemenárska práca.

Priemerná úžitkovosť niektorých hospodárskych zvierat na Slovensku v roku 2005	
Priemerná ročná dojivosť v l	5 812
Priemerný prírastok teliat v kg na 100 kŕmnych dní	72,36
Priem.prírastok mladého chovného Hov. dobytká v kg na 100 kŕmnych dní	61,76
Priem.prírastok hov. dobytká výkrm v kg na 100 kŕmnych dní	83,52
Priem.prírastok mladé chovné ošíp. v kg na 100 kŕmnych dní	39,82
Priem.prírastok ošíp.výkrm v kg na 100 kŕmnych dní	59,08

1.3 Poľnohospodárska produkcia

Medzi dôležité poľnohospodárske produkty patria hlavne: mäso, mlieko, vajcia, zrná, obilniny, krmoviny, vlna a iné. Poľnohospodárska produkcia sa vyjadruje v rôznych jednotkách, napr. v celkovej produkcii (kvantita), produkcia v percentách jednotlivých dôležitých živín v produktoch, produkcia prepočítaná na finančné prostriedky, ako podiel na HDP a pod. Podiel poľnohospodárstva na HDP v roku 2005 zostal na úrovni roku 2004 a to 4,7 %. Podiel poľnohospodárstva na zamestnanosti v štáte klesol zo 4,9 % (r. 2004) na 4,6 % v roku 2005. Tento trend viedol k nárastu produktivity práce na 14,8 % (vyjadrenou hrubou pridanou hodnotou na zamestnanca). Celkový výsledok hospodárenia za všetky poľnohospodárske subjekty klesol z 1 573 mil Sk (r. 2004) na 575 mil Sk v roku 2005, pričom najvyšší pozitívny výsledok hospodárenia mali právnické osoby s 20 a viac zamestnancami. V roku 2005 sa investovalo o 43 % viac ako rok predtým a investície dosiahli najvyšší objem aký sa dostal do poľnohospodárstva od roku 1990.

Hrubá poľnohospodárska produkcia v bežných cenách v roku 2002 (v mil. Sk)	
Hrubá rastlinná produkcia	28 745
obilniny	12 330
obchodné plodiny	5 159
krmivá	2 123
zelenina	3 747
zemiaky	2 522
ovocie	949
hrozno	562
ostatná rastlinná výroba	1 353

Hrubá živočíšna produkcia celkom	34 190
hovädzí dobytok	4 522
ošípané	11 378
ovce a kozy	338
hydina	4 060
mlieko surové	9 946
vajcia	1 944
ostatná živočíšna výroba	2 002

1.4 Osobitosti poľnohospodárskej výroby

Poľnohospodárska výroba sa značne odlišuje od priemyselnej výroby niekoľkými kľúčovými znakmi. Základnou charakteristikou poľnohospodárskej výroby je jej viazanosť na pôdu. Pôda ako výrobný prostriedok je veľmi variabilný, v jednotlivých regiónoch krajiny má inú prirodzenú úrodnosť, fyzikálne vlastnosti a potrebu špeciálnych úprav (napr. meliorácie). Tým sa aj náklady jednotlivých podnikov na zúrodňovanie pôdy značne líšia. V súčasnosti sa uplatňuje tzv. bonitácia pôdy, čo je systém ohodnocovania kvality pôdy.

Ďalším charakteristickým znakom poľnohospodárskej výroby je závislosť od klimatických podmienok. Napr. potreby jednotlivých pestovaných plodín na zavlažovanie sa líši v každom pestovateľskom roku. Mnohokrát nie je v silách poľnohospodárskych podnikov zabrániť zničeniu časti alebo celej úrody nepriaznivými poveternostnými alebo prírodnými podmienkami.

Charakteristickým znakom poľnohospodárstva je aj skutočnosť, že výrobný proces je zároveň biologickým procesom. Vyžaduje určitý čas trvania, na ktorý vplýva aj striedanie ročných období. Produkčný proces je sezónny, s čím súvisí aj sezónnosť tržieb podnikov. Značná časť produktov má charakter vlastného medziproduktu.

Všetky osobitosti poľnohospodárskej výroby majú za následok nerovnomernosť tržieb v rámci jedného roka ale aj v rámci niekoľkých rokov po sebe. Nie je zvláštnosťou že poľnohospodársky producent musí kryť straty z určitých poľnohospodárskych produktov zo zisku iných.

1.5 Aktuálny stav poľnohospodárstva

Podľa KUZMU, F. (www.slpk.sk). je aktuálny stav poľnohospodárstva na Slovensku výsledkom dlhodobého vývoja. V centrálne riadenom systéme do roku 1989 boli poľnohospodárstvo a výživa silne preferované oblasti hospodárskej politiky. Popri produkčnej funkcii sa významnou mierou podieľalo na udržaní plnej zamestnanosti v národnom hospodárstve. Transformácia národného hospodárstva po roku 1989, najmä zásadné zmeny vlastníckych vzťahov a liberalizácia ekonomiky spôsobili radikálnu zmenu ekonomických podmienok pre poľnohospodársku výrobu. To si vyžiadalo vytvoriť a uplatniť principiálne novú agrárnu a výživovú politiku.

1.6 Európska únia

Ako uvádza zdroj (www.euroinfo.gov.sk). **Európska únia** je jedinečné hospodárske a politické spoločenstvo **27-ich demokratických štátov** Európy, ktoré sa dobrovoľne spojili do politického a ekonomického zoskupenia na dosiahnutie spoločných cieľov. a jednoty v Európe pomocou jednotnej zahraničnej a vnútornej politiky zvrchovaných členských štátov.

Európska únia je založená na Európskych spoločenstvách, ktoré sú subjektmi medzinárodného práva. Prvým spoločenstvom bolo Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ (ESUO) ktoré bolo založené Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ v roku 1951. Táto zmluva bola podpísaná na obdobie 50 rokov, takže jej platnosť skončila v roku 2002. Právne nástupníctvo Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ na základe Rozhodnutia Rady z 19. júla 2002 / OJ L z 23.7.2002/ prechádza na Európske spoločenstvo. Protokol o finančných následkoch uplynutia platnosti Zmluvy o založení ESUO a o Výskumnom fonde pre uhlie a oceľ, ktorý bol prijatý na zasadnutí Európskej rady v Nice, ustanovuje, že všetky aktíva a pasíva ESUO k 23. júlu 2002 sa 24. júla 2002 prevádzajú na Európske spoločenstvo. Úlohou tohto spoločenstva bolo koordinovať a postupne vytvoriť spoločný trh s výrobkami uhoľného a oceliarskeho priemyslu medzi členskými štátmi ESUO / Francúzsko, SRN, Belgicko, Holandsko, Luxembursko a Taliansko.

V roku 1957 tie isté štáty, ktoré založili uvedené spoločenstvo podpísali Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (EURATOM) a Európske hospodárske spoločenstvo (dnes ES). Predmetom záujmu Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu bola jadrová energetika, podpora atómového výskumu, nadnárodná kontrola zaobchádzania so štiepnymi materiálmi, mierové využívanie jadrovej energie , ako aj jadrová bezpečnosť. Európske hospodárske spoločenstvo si kládlo za cieľ postupné zblížovanie národných hospodárskych politík členských štátov , ktoré by následne vytvorili spoločný trh. Názov Európska únia vznikol v roku 1993. Spoločenstvo 15 štátov ako

nástupníka Európskeho spoločenstva tak definovala Zmluva o Európskej únii, často označovaná ako Maastrichtská zmluva. Bola podpísaná 7. februára 1992 dvanástimi členskými štátmi. Vstúpila do platnosti 1. novembra 1993 a pri tejto príležitosti sa názov Európske spoločenstvo zmenil na názov Európska únia. Súčasťou zmluvy je 17 Protokolov a 33 Deklarácií. Predmetná zmluva sa tak stala jednotným právnym rámcom pre tri Európske spoločenstvá. V roku 1995 sa členskými štátmi Európskej únie stali Rakúsko, Švédsko a Fínsko. Členská základňa Európskej únie sa tak rozšírila na 15 členských štátov. Najmasívnejšia vlna rozširovania sa uskutočnila 1. mája 2004, keď k „starým“ členským štátom pribudlo desať nových členských krajín: Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovinsko a Slovensko. Posledným rozšírením EÚ bolo prístupenie Bulharska a Rumunska do EÚ od 1. 1. 2007. EÚ sa tak stala zoskupením 27 členských krajín.

Európska únia je aj spoločenstvom hodnôt – členské štáty sa zaviazali dodržiavať základné ľudské práva, slobodu, demokraciu a politický pluralizmus.

Európska únia je tiež spoločenstvom solidarity, v ktorom silnejšie krajiny podporujú slabšie.

Európska únia je spoločenstvo riadené právom – členské štáty preniesli časť svojej národnej suverenity na EÚ. Inštitúcie EÚ vykonávajú svoje úlohy v rámci jasne stanovenej právnej štruktúry.

Členské krajiny EÚ: Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Holandsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Veľká Británia.

Kandidátske krajiny:

Chorvátsko, Macedónsko a Turecko

1.7 Postavenie poľnohospodárstva v EÚ

BIELIK, P. a kol. (1998, 247 s.) uvádza, že agrárna a výživová politika tvorí významnú súčasť hospodárskej politiky vo všetkých krajinách s vyspelou ekonomikou. Aj keď poľnohospodárstvo nie je takým významným nositeľom ekonomického rastu ako priemysel, posilnenie ich vzájomných väzieb môže prispieť k jeho vyššej rastovej dynamike. Vzájomný súlad umožňuje rast oboch úsekov.

V teritóriách svetového poľnohospodárstva v podstate platia komparatívne nástroje agrárnych politík (ceny, subvencie, dane, atď...), ale majú značne diferencované formulovaný cieľ svojej národnej agrárnej politiky, ktorý sa snažia dosiahnuť primeranou legislatívou, predznačenými finančnými, daňovými a menovými nástrojmi.

2 Cieľ práce

Zámerom predkladanej bakalárskej práce bolo na základe získaných informácií a preštudovanej literatúry, ozrejmiť problematiku poľnohospodárstva Slovenskej republiky pred vstupom a po vstupe do Európskej únie. Poukázať na výhody ale aj nevýhody tohto členstva ako aj na faktory, ktoré s touto problematikou úzko súvisia a majú na ňu značný vplyv.

Práca vo svojom úvode čerpá zo situácie a poznatkov postavenia poľnohospodárstva v predvstupovom období. Ďalej si kladie za cieľ objasniť zmeny, ktoré nastali po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a opisuje naše výhody, z ktorých mohlo Slovensko čerpať a prečo to neurobilo. Vykresľuje vzťah slovenského agrosektoru a Spoločnej poľnohospodárskej politiky a taktiež opisuje postavenie slovenských farmárov.

Nakoľko je poľnohospodárstvo široká a špecifická oblasť, práca v jednotlivých kapitolách porovnáva Slovenskú republiku s inými krajinami a pojednáva napríklad o:

- základných ekonomických ukazovateľoch poľnohospodárstva
- vývoj cenových indexov v poľnohospodárstve a potravinárstve
- dopadoch na poľnohospodárstvo po vstupe do EÚ
- poľnohospodárskej produkcii
- podstate agrárnej politiky
- celkových výdajoch do poľnohospodárstva a potravinárstva
- perspektíve Spoločnej agrárnej politiky

Cieľom bakalárskej práce je na základe zistených skutočností o súčasnom stave poľnohospodárstva a jeho doterajšom vývoji, zhodnotiť a určiť možné východiská riešenia na zlepšenie situácie, čomu je podriadená metodika celej práce.

3 Metodika práce a materiál

Pre korektné a úspešné spracovanie témy predkladanej bakalárskej práce bolo potrebné preštudovať literatúru, články, internetové stránky a rôzne publikácie viacerých autorov zaoberajúcich sa poľnohospodárstvom a Európskou úniou.

Nakoľko je poľnohospodársky sektor veľmi špecifický, práca má nasledovný postup: Spätný pohľad do obdobia pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie a poukázanie na výhody, z ktorých SR pri vstupe mohla čerpať. Ďalej obdobie vstupu do EU a nakoniec začlenenie Slovenskej republiky medzi ostatné krajiny Európskej únie a konštatovanie súčasnej situácie.

Porovnávanie krajín pozostáva z členských a kandidátskych krajín Európskej únie.

Podklady pre predkladanú bakalársku prácu boli získané z rôznych zdrojov a to napríklad:

- zo Zelenej správy a Štatistického úradu SR
- od autorov, ktorí sa zaoberajú agrosektorom a Európskou úniou
- z publikáciou a článkov v rôznych periodikách
- z internetu
- a z iných diplomových prác zameraných na danú tému

Pre naplnenie predsavzatého cieľa práce, boli použité tieto metódy:

- metóda analýzy - ako prezentovanie literatúry k téme
- metóda selekcie - čiže výberu
- metóda komparácie - získanie a spracovanie materiálov
- metóda indexov - pri výpočte do tabuliek
- metóda priameho rozhovoru - s manažérom poľnohospodárskeho podniku s 25 - ročnou praxou

Výsledky, ktoré boli po preštudovaní literatúry a dostupných zdrojov dosiahnuté, sú interpretované pomocou teórie a tabuliek so špecifickými údajmi týkajúcimi sa samotného agrosektoru a jeho postavenia v Európskej únii.

4 Vlastná práca

4.1 Podstata agrárnej politiky

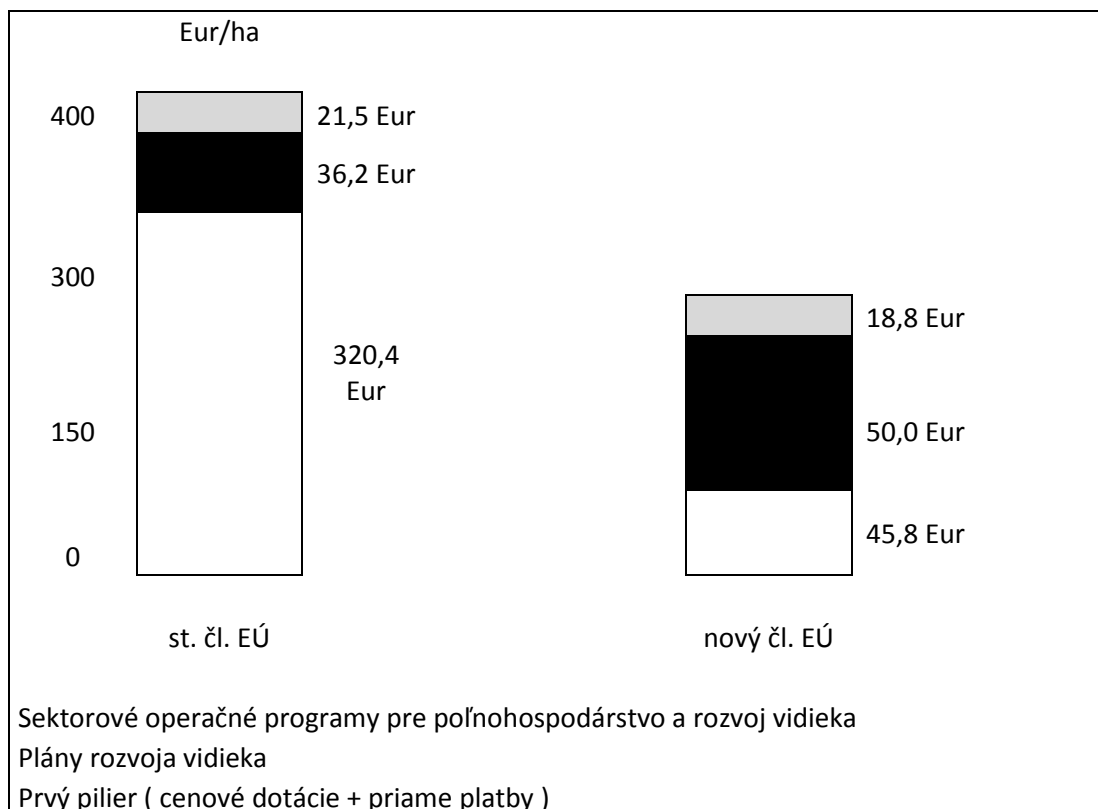
Podľa BACA, P.(2007 www)., je aktuálna situácia taká, že v orgánoch EÚ prevláda opatrný optimizmus. Opatrný preto, lebo sa nedarí plniť veľké predsavzatia, ako sú Zmluva o ústave pre Európu, Lisabonská stratégia, Pakt stability a objavujú sa ďalšie nezhody spomaľujúce napredovanie EÚ. Optimizmus preto, lebo globalizujúci svet vystavil Európe objektívne objednávku na hlbšiu integráciu a Európa sa v tomto záujme nakoniec vždy dohodla. Všeobecne sa predpokladá, že kalkulácie veľkých štátov sa podarí prekonať a EÚ sa posunie od veľkolepých vyhlásení a formalizmu k riešeniu konkrétnych výziev smerujúcich k posilneniu Európy ako celku, ale aj v prospech jej členov.

K otázkam o **poľnohospodárskych dotáciách** silnejú hlasy volajúce po ďalšej zásadnej zmene, ktorá by znamenala zníženie finančnej a administratívnej náročnosti a k zlepšeniu konkurencieschopnosti Spoločnej agrárnej politiky EÚ (SAP). Dokonca sa šíri falošný mýtus, že keby sa nedotovalo poľnohospodárstvo, bolo by dostatok peňazí na vedu, výskum, školstvo a zdravotníctvo, či na spoločné riešenie energetiky, dopravných sietí a pod. To však nie je pravda, pretože dotácie do poľnohospodárstva predstavujú tretinu rozpočtu EÚ. Rozpočet EÚ tvoria členské štáty jednopercenčným príspevkom z hrubého domáceho produktu (HDP). Reálne sa jedná teda o tretinu z jedného percenta z HDP členských štátov. Takže, aby sme získali finančné prostriedky na ročné financovanie problémov, o ktorých sa hovorí, museli by sme šetriť celé dotácie pre poľnohospodárstvo viac než desať rokov. Takéto zjednodušené riešenie iných problémov na úkor poľnohospodárstva podľa mňa neexistuje.

O **agrodotáciách v SR** je evidentné, že slovenskí poľnohospodári sa dožadujú rovnakých dotácií a rovnakého uplatňovania dotačnej politiky na Slovensku, aká sa uplatňuje v ostatných štátoch EÚ. V podstate sa nestážujú preto že majú málo dotácií, ale že ich konkurenti majú oveľa vyššie dotácie. Vôbec by im nevadilo, keby sa všade dotácie zredukovali, hoci aj o polovicu keby sa tým dosiahlo ich vyrovnanie medzi štátmi EÚ. Opodstatnenosť tejto požiadavky je zrejmá z grafu, ukazujúceho niekoľkonásobne väčšiu podporu farmárov EÚ 15, ako v nových členských štátoch. K tomu treba dodať, že v prístupovej zmluve si novo prístupujúce krajiny vyjednali čiastočnú možnosť doplniť tieto

dotácie z národných rozpočtov. Toto aj napr. Česká republika naplno využíva, ale Slovensko nie. Teda administratívnymi nástrojmi sú konkurenti slovenských poľnohospodárov z iných štátov finančne zvýhodnení, čo netrhovo znižuje našu konkurencieschopnosť a podporuje expanziu zahraničných agroproduktov na slovenský trh. Teda slovenskí agrárnici sa domáhajú dorovnania dotácií do výšky svojich konkurentov, lebo Slovensko nevie dosiahnuť u konkurentov ich zníženie na úroveň SR.

Dotácie EÚ pre poľnohospodárov v starých a nových členských krajinách na ha poľnohospodárskej pôdy v období rokov 2004 - 2006, ročný priemer bez národných doplatkov a spolufinancovania.

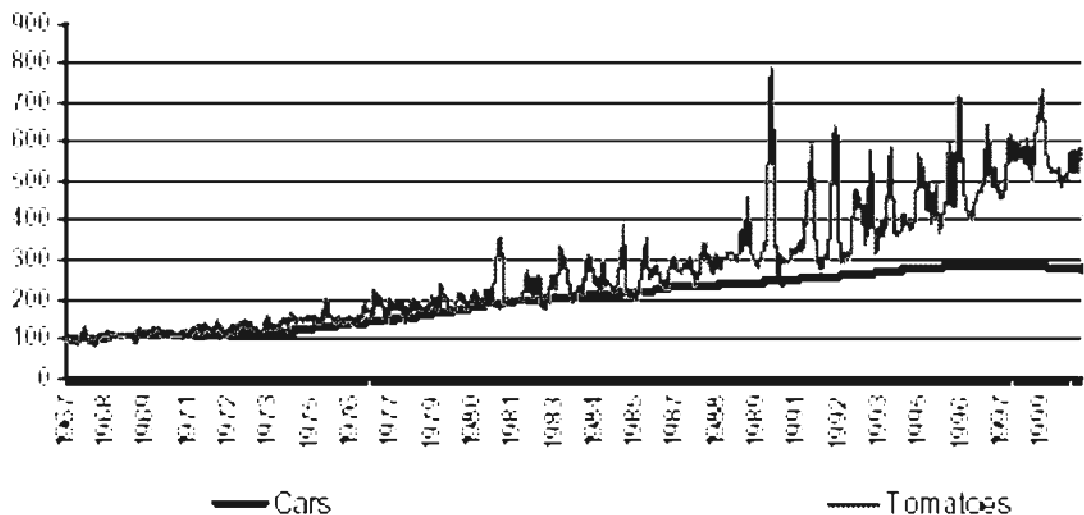

Vlastná práca

Na otázku **počiatkov dotácií poľnohospodárom** odpovedá ten historický fakt, že odkedy sa človek zaoberal aktívne získavaním a skladovaním potravín, už odvtedy existovali rôzne formy celospoločenskej ochrany a podpory tejto činnosti. *Najlepšie to možno demonštruje dobre známy a pre akademickú úroveň možno až príliš jednoduchý biblický príklad.*

Egyptský faraón požiadal Jozefa, aby mu vysvetlil sen so siedmymi tučnými a siedmymi chudými kravami. Jozef mu odpovedal, že sedem tučných kráv znamená sedem úrodných rokov a sedem chudých kráv znamená sedem neúrodných rokov. Faraón následne vyzval roľníkov aby pestovali viac obilia počas úrodných rokov, zaručil im výkup tohto obilia za dobré ceny, zabezpečil vybudovanie skladov, organizáciu a fungovanie celého agrárneho trhu. Celý tento príbeh až do konca znamenal, že sa Egypt hospodársky a kultúrne rozvíjal aj v časoch neúrod a iné národy bez neorganizovaného trhu a bez zásob vymierali na hladomor a viedli zničujúce vojny o potraviny. Historickým faktom naozaj je, že pre hladomory vyhynuli celé etniká.

Index maloobchodných cien rajciakov v amerických veľkomestách v porovnaní s indexom maloobchodných cien nových áut

(Zdroj: www.economagic.com/www.fao.org)

Ako vidno aj z tohto príkladu **organizovanie agrárneho trhu je potrebné, lebo je prirodzene značne nestabilný**. Jeho prirodzená nestabilita vyplýva zo spontánnej diverzity prírody ako takej. Ide o produkciu „pod holým nebom“, naplno podliehajúcim vplyvom nepredvídateľne sa meniaceho počasia, neočakávaným epidémiám škodcov a chorôb, nehovoriac o prírodných katastrofách. Organizovanie a teda aj dotačné podporovanie stabilizácie potravinového trhu znamená elimináciu jeho prirodzenej nestability. To je hlavný zmysel dotácií ako súčasti celej organizácie trhu potravín. Je v prvom rade **v záujme spotrebiteľov a bolo a je aj dnes významným vnútroštátnym politickým nástrojom**. O tom je agrárna politika. **Žiadne politické záujmy sa nedajú**

úspešne presadzovať v hladujúcej spoločnosti. V prosperujúcich a perspektívnych spoločnostiach je preto agrárna politika prioritnou oblasťou záujmu politikov. Až na poslednom mieste tejto politiky býva blahobyť poľnohospodárov.

Aj novodobé systémy agrárnej politiky sa dajú najlepšie pochopiť na príklade:

V roku 1932, počas celosvetovej hospodárskej krízy, americký prezident T. Roosevelt vydal poľnohospodársky zákon. Najvyšší súd mu ho zakázal uplatniť pretože narúšal, podľa verdiktu súdu, voľný trh a slobodu podnikania. K zavedeniu tohto zákona do života ho však viedol nielen politický záujem o plynulé zásobovanie obyvateľov potravinami a predchádzanie hladovým nepokojom, ale nútili ho k tomu aj bankári, ktorým neboli farmári schopní splácať úvery a nútili ho k tomu aj priemyselníci, pretože farmári nemali za čo kupovať stroje a iné vstupy. Zastavovalo sa financovanie celého biznisu, zdraželi úvery, krachovali obchody a burza. Na základe aplikácie tohto zákona farmári zintenzívnili produkciu, lebo im štát garantoval odbyt a cenu. Výsledok bol ten, že farmári mohli splácať bankám úvery, peniaze sa začali otáčať, úroky klesali, nestabilný potravinový trh a trh dodávateľov farmárskych potrieb začal fungovať. Je to zrejmé aj z aktuálneho grafu. Konečný výsledok bol ten, že v USA sa v priebehu päťdesiatych rokov znížila reálna cena potravín desať násobne, čiže z 50% na 10%. To znamená, že keď občan vynaložil zo svojho platu na potraviny 50 % , po polstoročí dotovaného agrárneho trhu to bolo iba 10 %. Teda z organizovaného a dotovaného agrárneho trhu profituje mnohonásobne viac spotrebiteľ potravín a dodávateľské odvetvia ako samotní producenti potravín. V konečnom dôsledku teda poľnohospodárske dotácie idú spotrebiteľom a nie poľnohospodárom. Jednoznačne platí, že nikde tak dobre a výnosne štát neinvestuje peniaze daňových poplatníkov, ako práve do stabilizácie trhu potravín. Treba ale tiež priznať, že postupne sa inštrumentárium na riešenie nestability potravinových trhov rozšírilo do neopodstatnene zbyrokratizovaných rozmerov. Najmä ekonomicky silné krajiny začali uplatňovať clá, exportné podpory, dovozné a výrobné kvóty, cenové a necenové opatrenia, príplatky, účelové dotácie, prémie, záväzné regulatíny a iné trh narušujúce nástroje v nebývalom a neodôvodniteľnom rozsahu.

Podporné, ochranné a iné nástroje realizácie agrárnych politík štátov boli a sú aj dnes významným nástrojom riešenia mocensko - politických zápasov aj medzi štátmi, inak povedané tiež nástrojom bezpečnosti štátu. V tomto kontexte môžeme chápať aj povojnové agrárne politiky európskeho spoločenstva a socialistického bloku v období studenej vojny,

vrátane Československa. Ich hlavným cieľom bolo zabezpečiť dostatok potravín z domácich zdrojov a zastabilizovať nezávislosť plynulého zásobovania potravín na ich dovoze zo zahraničia.

4.2 Agrárna politika EÚ a SR

O špecifikáciách poľnohospodárstva a o riešení nedostatkového a celkovo nestabilného potravinového trhu **v rámci Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) hovorili už v roku 1957 Rímske zmluvy.**

Šesť krajín spoločenstva muselo na začiatku 60. rokov okrem nedostatku potravín riešiť aj problém vyľudňovania vidieka, ktorý mohol nedostatok poľnohospodárskej produkcie ešte prehĺbiť. Spoločenstvo malo nedostatok prakticky všetkých poľnohospodárskych výrobkov, pričom krajiny prechádzali fázou silného hospodárskeho rastu a zvyšovania kúpnej sily obyvateľstva. Poľnohospodári v takejto situácii získali podporu prostredníctvom vyšších garantovaných predajných cien, rôznych prémieí, dávok a náhrad. Od roku 1960 teda celú oblasť výroby a agrárneho obchodu regulujú pravidlá **ucelenej Spoločnej agrárnej politiky EÚ (SAP)** (CAP – Common Agricultural Policy). Je to najsilnejšia spoločná hospodárska politika EÚ čo do objemu finančnej angažovanosti rozpočtu EÚ, ale aj pokiaľ ide o rozsah a záväznosť používaných regulačných nástrojov. Najviac sa odlišuje od iných politík EÚ tým, že členské krajiny nemohli samostatne prijímať žiadne regulácie agrárneho trhu, ale len tie a presne tie, o ktorých sa spoločne dohodlo v Bruseli.

Ciele SAP:

Stabilizovať trhy.

Zabezpečiť riadne zásobovanie.

Zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva.

Zabezpečiť dodávky spotrebiteľom za primerané ceny.

Zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov.

Schopným farmám zabezpečiť podobné príjmy ako zamestnancom v priemysle.

Pre väčšinu poľnohospodárskych sektorov vypracovať systém dotácií opierajúci sa

o:

- a. intervenčný nákup nadbytočných výrobkov
- b. ochranné dovozné clá
- c. podpora výrobkov pri vývoze na svetové trhy

Na dosiahnutie cieľov SAP sa používalo veľmi široké regulačné inštrumentárium. Od roku 1968 sa v spoločenstve zaviedli spoločné ceny poľnohospodárskych produktov. Keďže boli určené na základe najvyššej národnej ceny v rámci spoločenstva, výsledné ceny sa v priemere zvýšili a presiahli ceny na svetovom trhu. Z toho dôvodu musel byť jednotný poľnohospodársky trh chránený voči dovozom lacných poľnohospodárskych komodít zo zahraničia, preto na tento účel boli uvažované vysoké dovozné clá a dovozné kvóty.

Zatiaľ čo na začiatku 60. rokov malo EHS problémy so sebestačnosťou v zásobovaní potravinami, na konci 60. rokov sa aj vďaka spoločnej poľnohospodárskej politike podarilo tento problém vyriešiť. O ďalších desať rokov sa už spoločenstvo stalo významným vývozcom agroproduktov. Vďaka nástrojom spoločnej poľnohospodárskej politiky dynamicky rástla domáca produkcia, zatiaľ čo sa dopyt nasýtil. Výsledkom bola zvýšená exportná výkonnosť poľnohospodárskeho sektora, čo však postupne finančne veľmi zaťažovalo rozpočet SAP.

Vyvážali sa najmä mliečne produkty, obilie, hovädzie mäso a cukor. Spoločenstvo sa stalo druhou najväčšou mocnosťou vo vývoze poľnohospodárskych výrobkov za USA. Orientácia podporného systému na rozsah poľnohospodárskej produkcie podporovala jej ďalší nárast. Prebytok tlačil reálne ceny komodít smerom dole, čo zvyšovalo náklady na vyrovnávanie smerom ku garantovaným cenám. Zvyšovanie výkonu agrosektora malo v konečnom dôsledku negatívny vplyv aj na životné prostredie.

V priebehu dvadsiatich rokov od vzniku SAP sa zásadne zmenila situácia v európskom poľnohospodárstve. Nový stav vyústil do nevyhnutnosti reformovania SAP.

Teda odpoveď na otázku o splnení úlohy SAP je, že pôvodné ciele SAP sa podarilo naplniť dostatkom potravín, stabilizáciou agrárneho trhu a farmárskej komunity. Na druhej strane sa však nebral ohľad na nákladovosť a životné prostredie, čo znamenalo stratu globálnej konkurencieschopnosti v cenách, konflikt s pravidlami svetového obchodu (WTO) a s požiadavkami ochrany prírody.

Prvou zásadnou reakciou na tento stav bolo zavedenie kvóty na produkciu mlieka v roku 1984. Systém stanovenia kvóty je založený na tom, že producent do výšky produkcie má garantovaný odbyt za garantované ceny. Pokiaľ produkcia danej komodity prekročí maximálnu povolenú hranicu určenú v kvóte, okamžite sa znižujú vyrovnávacie platby, čiže odbytové ceny sú výrazne nižšie - pod výrobné náklady. Tento mechanizmus agrosektor motivoval, aby produkoval len do úrovne kvótovanej hranice. Rast výroby sa zastavil, ale znižovanie nadprodukcie potravín sa darilo iba čiastočne.

Zásadný reformný program SAP bol schválený v roku 1992 na základe odporúčaní Komiséra Európskeho spoločenstva (ES) pre poľnohospodárstvo Mac Sharryho a jeho jadrom bolo zníženie cenovej podpory. Na základe týchto opatrení sa znížili intervenčné ceny pre všetky obilniny (pšenica, jačmeň, ovos a raž) o 36 % v priebehu trojročného prechodného obdobia (1993 – 1995). Farmári boli odškodnení za pokles vo výnosoch rozsiahlymi kompenzáciami. Ďalej boli obmedzené územia na pestovanie obilia a zavedené neobrábanie 15 % pôdy (známe ako **Set aside**).

Vďaka týmto krokom došlo k výraznému poklesu ceny obilnín. SAP a jej reforma bola v tomto období ovplyvnená aj prebiehajúcimi rokovaniami v rámci Uruguajského kola Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT). Spoločenstvo bolo vystavené tlaku Spojených štátov, ktoré požadovali zásadné zmeny v SAP, ako súčasť výsledku multilaterálneho kola obchodných rokovaní. Výsledky potvrdené v záverečnom akte Uruguajského kola GATT boli najmä: - 36 % redukcia v hodnote exportných subvencií v priebehu 6 rokov, 21 % redukcia hodnoty subvencovaných exportov v priebehu 6 rokov a 20 % redukcia domácej podpory.

Ďalšou etapou reformovania nákladného poľnohospodárskeho systému bolo prijatie Agendy 2000, ktorá bola súčasne rozpočtom EÚ na roky 2000 až 2006. Jej cieľom je zvýšenie konkurenčnej schopnosti európskeho poľnohospodárstva, ktoré sa má realizovať najmä prostredníctvom znižovania garantovaných cien jednotlivých komodít. Vytváral sa teda tlak na farmárov znižovať náklady. Či už ide o hovädzie mäso, mlieko alebo obilniny, poľnohospodári sú za nižšie garantované ceny odškodnení prostredníctvom priamych platieb na hektár. Okrem snahy znížiť ceny poľnohospodárskej produkcie EÚ je cieľom Agendy 2000 vyhovieť subvenčným limitom WTO.

Taktiež bolo potrebné zohľadniť závery Göteborgského summitu, ktorý požadoval zohľadnenie pôsobenia SAP na životné prostredie a na udržateľný hospodársky rozvoj. **Multifunkčné** poľnohospodárstvo sa stáva podstatnou zásadou reformných krokov. Podľa tohto summitu spoločná organizácia agrárneho trhu má slúžiť výlučne ako záchranná sieť pre európskych poľnohospodárov, keď agrosektor sa má orientovať na také produkty, ktoré si žiadajú spotrebiteľia na trhu a nie na tie, ktoré určia úradníci v Bruseli. Potravinová bezpečnosť musí byť plne zakomponovaná do spoločnej politiky a že výška priamych platieb musí naďalej zabezpečovať primeranú životnú úroveň pre európskych farmárov.

Najvýznamnejšie opatrenie je postupné odstránenie prepojenia finančných príspevkov zo spoločného európskeho rozpočtu na objem produkcie, výmeru jednotlivých pestovaných plodín alebo počet chovaných zvierat. Presun v štruktúre dotácií je ilustrovaný na grafe vývoj výdavkov. Farmy dostali priame subvencie na hektáre obrábanej pôdy, ktoré boli vypočítané na základe výšky podpory v predchádzajúcich rokoch, pričom nezáležalo na objeme a druhu poľnohospodárskej produkcie, ktorú by vykonávali. Neviazanie priamych platieb na výšku produkcie je známe ako **decoupling**. Toto umožňuje farmárom úplnú flexibilitu pri rozhodovaní sa o druhu a výške svojej produkcie. Cieľom takéhoto kroku je tiež presun podpory zameranej na produkciu smerom k dotáciám zameraným na producenta. Tým sa zvýšil aj prirodzený vplyv trhového mechanizmu a subvencie dostali stanovené v normách. To je aj jeden z dôvodov posilňovania agendy **rozvoja vidieka**, menší vplyv na obchod, čo je v súlade so zámermi liberalizácie obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami, ktoré presadzuje aj Svetová obchodná organizácia.

Okrem toho, reforma počíta aj s prísnejším uplatňovaním štandardov týkajúcich sa potravinovej bezpečnosti, ochrany životného prostredia, zdravia zvierat a vhodného zaobchádzania s nimi, ako aj bezpečnosti pri práci. Z tejto myšlienky sa rozvinula zásada známa ako krížová zhoda (**Cross compliance**) na základe ktorej môžu priame platby dostať len farmári, ktorí splnili podmienky.

Ciele oboch politík boli veľmi podobné. Agrárne politiky EÚ aj Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) (teda aj Československa) plnili v prvom rade mocensko-politickú funkciu. Mali zabezpečiť dostatok potravín na trhu bez závislosti na dovozoch

potravín od svojich politických rivalov čiže potravinovú **sebestačnosť**. Toto nakoniec aj agrárna politika Československa plnila. Slovensko na konci socializmu dosahovalo potravinovú sebestačnosť takmer 100 %. Keďže potravinová sebestačnosť sa vyjadrovala finančne ako pomer medzi dovozom a vývozom všetkých potravín v tomto výsledku sú zahrnuté dovozy potravín ktoré sa nepestujú v našom zemepisnom pásme ako sú káva, citrusy a pod. Ich dovoz sa financoval najmä zo zdrojov získaných z exportu u nás vyrábaných agroproduktov mierneho pásma.

Prirovnanie by zniesli aj **bilančné - plánovacie metódy** a administratívne nástroje uplatňované u oboch rivalov.

Úplne opačný bol však spôsob presadzovania cieľov a uplatnenia nástrojov týchto politík. Zatiaľ čo v rámci SAP regulačné nástroje motivovali účastníkov potravinového trhu k dobrovoľnému plneniu cieľov, nástroje socialistickej regulácie zaväzovali účastníkov trhu k povinnosti plniť centrálné rozpísané úlohy. Teda na strane SAP išlo o dobrovoľnú odozvu podnikateľov na reguláciu z ktorej finančne profitovali, na druhej strane išlo o zákonnú povinnosť násilne vynucovanú (kontingenty) plniť úlohy štátneho plánu, často aj v neprospech podnikateľských subjektov.

Veľkým problémom Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) aj v Československu, bola izolovanosť od svetového vedecko-technického pokroku (VTP) v hmotnej i poznatkovej podobe vzhľadom na rôzne devízové systémy a rôzne formy uplatňovaného embarga.

Vrchol násilne vynucovaného plnenia cieľov v socializme bolo **násilné kolektivizovanie** pôdy a iného majetku roľníkom. Hoci individuálne vlastníctvo pôdy nezaniklo, ľudia si nemohli realizovať vlastnícke právo. Vysoké rozdiely boli napr. aj v používaní cla ako nástroja ochrany domáceho trhu. Kým v rámci SAP bolo treba uplatňovať aj niekoľko sto násobné clá na ochranu pred dovozmi, v socialistickej krajine clá mali menší význam. Socialistická propaganda to aj intenzívne využívala. Bolo to však preto, lebo v socialistickej plánovanej hospodárstve sa nakupovalo zo zahraničia na základe tzv. centrálny bilancovaného devízového príslubu. To znamenalo, že do výšky takéhoto príslubu sa dali realizovať dovozy napr. v parite 8 Kčs za jeden USD a mimo devízový príslub bola parita 32 Kčs/USD, teda 4x viac. Tým sa vlastne znemožnilo dovážať progresívne potreby pre poľnohospodárstvo s inovačnou potenciou vyššieho radu.

Veľkovýrobné podmienky socialistického poľnohospodárstva a postupná demokratizácia štátneho plánovania a posilňovanie funkcie trhu, však znamenali taký významný faktor pre rast a efektívnosť, že pri páde socializmu v roku 1989 sa socialistické poľnohospodárstvo výrazne priblížilo k úrovni dosahovanej v rámci poľnohospodárstva SAP. Napríklad, hoci suma podpôr socialistického poľnohospodárstva zaostávala za podporami v rámci SAP v roku 1989 Slovensko dosahovalo úrodu 5,4 t/ha pšenice a poľnohospodári hospodáriaci v rámci SAP dosiahli 5,6 t/ha pšenice. Veľkovýrobné podmienky hospodárenia v štátoch strednej a východnej Európy (SVE) vnímali aj štáty EÚ ako našu konkurenčnú výhodu a so značným rešpektom. Potvrďuje to aj nasledovná tabuľka o agrárnych cenách.

Konkurencieschopnosť v cenách

	Úroveň agrárnych cien Svetová cena = 100	Úroveň agrárnych cien EÚ 15 = 100
Pol sko	118	77
Slovensko	126	82
Cesko	130	85
Mad arsko	131	86
EÚ 15	153	100

Zdroj: OECD

Čo spôsobilo úpadok slovenského poľnohospodárstva po roku 1989 - fakt, že pre pripravované rozšírenie EÚ o krajiny strednej a východnej Európy bolo najväčšou prekážkou fungujúce, veľkovýrobné poľnohospodárstvo u nás. Odhadovalo sa, že jeho rastový produkčný a proefektívny potenciál je okolo 15% v priebehu niekoľkých rokov. Samozrejme, pokiaľ by sa aj u nás bola uplatňovala SAP. To by znamenalo zo SR export nadprodukcie potravín. Takúto konkurenciu farmári hospodáriaci v SAP odmietli.

Dá sa povedať, že poľnohospodárstvo SR muselo byť obetované na oltár prijatia SR do EÚ, teda organizovali sa kroky pre jeho deštrukciu a stratu rastového potenciálu. Ako príklad sa uvádzajú tri parametre– Suma úhrad nákladov poľnohospodárov dotáciami sa v SR znížila zo 41 % na 13 % (pritom v EÚ vzrástla zo 43 % na 56 %).– Z večera do

rána sa zrušila väčšina nástrojov organizácie agrárneho trhu, zvýšili sa dovozy, znížila sa domáca spotreba z dôvodov rastu cien a poklesu kúpyschopnosti. Hrubá poľnohospodárska produkcia (HPP) sa znížila až o 38 % hneď v prvých rokoch transformácie socialistického poľnohospodárstva na trhové podmienky. Ziskové odvetvie poľnohospodárstva padlo do hlbkej straty na roky, bez možnosti dostatočného financovania čo len jednoduchej reprodukcie.

Čiže tzv. neschopnosť socialistických poľnohospodárov adaptovať sa na trhové podmienky bola vlastne cielenou prípravou nášho poľnohospodárstva pre vstup do EÚ 15, s tým cieľom, aby v krajinách SVE minimálne tretinu trhov potravín mohli obsadiť prebytočné potraviny z EÚ. Čiže tento konkurenčný zápas, ktorý EÚ nevedela zvládnuť trhovými ani administratívnymi netrhovými nástrojmi, nakoniec vyhrala prostredníctvom politicko-ideologických a mocenských nástrojov. Platila negociačná zásada medzi EÚ a prístupujúcimi štátmi, že ak sa nedohodneme, buď prijmete naše podmienky, alebo Vás neprijmeme do EÚ.

Ďalším dôvodom porevolučného úpadku poľnohospodárstva bol vnútorný politicko-ideologický vplyv, významnej časti politického spektra, za každú cenu v SR byť proti socialistickej družstevnej veľkovýrobe, čoby úspešného reliktu socializmu. Samozrejme, že faktorov deštrukcie poľnohospodárstva po roku 1989 bolo viac. Niektoré budú ale musieť vyhodnotiť až historici.

Takže Slovensko vstúpilo v roku 2004 do SAP EÚ v agrosektore veľmi slabé a navyš s tým, že prijalo diskriminujúce postavenie pri vstupe do EÚ dopredu na celé desaťročné prechodné obdobie. Diskriminácia sa uplatňuje hlavne v priamych platbách a to dvojakým spôsobom . Je to jednak tým, že priame platby sa vypočítavali na základe skutočných úrod obilnín v referenčnom období 2000 – 2002. V tomto období úrody boli v EÚ 6 t/ha a na Slovensku 4 t/ha.

Čiže ten kto mal 6 t úrodu (EÚ 15) dostáva 400 EUR na 1 ha priamych platieb a Slovensko s úrodou 4 t dostane 240 EUR. Nespravodlivosť a diskriminácia je v (EÚ) stanovenom referenčnom období. Keď sme mali skoro rovnakú podporu v SR ako v EÚ, v roku 1989, vtedy sme mali aj rovnaké úrody. Ale referenčné obdobie 2000 – 2002 predstavuje roky, keď poľnohospodárstvo v EÚ bolo na vrchole rozvoja, s najvyššou historickou podporou a slovenské poľnohospodárstvo bolo na najnižšej úrovni v dôsledku mnohonásobných

reštrikcií. No a táto diskriminácia sa stupňuje v tom, že z takéhoto zníženého nároku sa nám priznalo len 25 % pre 1. rok, t. j. 60 EUR s postupným navyšovaním ročne o 5 %.

Rapidný rast dovozov potravín do SR a budovanie SR ako surovinovej a odbytovej bázy za 2 roky členstva v EÚ je zrejmý z tabuľky.

Zahraničnoobchodná bilancia za vybrané poľnohospodárske a potravinárske výrobky

rok	celkom		EÚ 25 z toho	
	dovoz	saldo	dovoz	saldo
2003	40 416	-14992	32605	-11036
2004	48758	-16310	40491	-11596
2005	50902	-16103	43730	-15141
rok	komodita		2004	2005
dovoz	bravčové mäso		27,8	41,5
	z toho živé mäso		4,9	9,5
vývoz	pšenica		26,0	256,6
	jačmeň		42,0	107,0

Vlastná práca

Pozitívne možno v agrosektore SR pri vstupe do EÚ a zvládnutie náročnej bruselskej administratívy možno hodnotiť, tak na úrovni štátnej správy ako aj na podnikateľskej úrovni. Obavy vlády, že poľnohospodári túto administratívu nezvládnu sa ukázali neopodstatnené, naopak v rezorte pôdohospodárstva bol tento proces zvládnutý najlepšie. Predvstupová pomoc, štrukturálne fondy a SAPARD poskytli finančnú pomoc ktorej rozsah rezortní žiadatelia vyčerpali v predstihu. Po funkčnej stránke sa však ukázalo že podpory sú nedostatočné a idú mimo ciele a predovšetkým tým, čo vedia dobre úradovať. V konečnom dôsledku prehĺbili regionálnu rozdielnosť a neprispeli preukazne k rastu konkurencieschopnosti agrosektoru.

4.3 Perspektívy Spoločnej agrárnej politiky (SAP)

Pokiaľ ide o ďalšiu perspektívu SAP, **zo strednodobého hľadiska v rokoch 2007 – 2013** je situácia dosť jasná. Úplne iná situácia je však po roku 2014, kde zatiaľ žiadny orgán EÚ sa ani nepokúsil o definovanie a parametrizovanie agrárneho prostredia EÚ. Obdobie 2007 – 2013, podľa prognostikov bude charakterizované predovšetkým:

- a. znižovaním rozpočtových výdajov na SAP
- b. financovaním rozvoja vidieka zo samotného fondu
- c. dokončením a monitoringom reformy SAP
- d. plnením záverov rokovania vo WTO

Finančný rámec na roky 2007 - 2013: rozvoj vidieckych oblastí v nových členských krajinách bude výraznejšie dotovaný - z celkovej sumy 69,250 mld. Eur sa predpokladá alokovať 33,01 mld. Eur, čo je 47,7%.

Vyhradené prostriedky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Celkový rozpočet EÚ	120,601	121,307	122,362	122,752	123,641	125,055	126,646	826,363
% z HDP	1,1	1,08	1,06	10,4	1,03	1,02	1	1,045
udržateľné hospodárenie s prírod. zdrojmi a ich ochrana	54,972	54,308	53,652	53,021	52,386	51,761	51,145	371,244
trhové opatrenia a priame platby - SPP	43,120	42,697	42,279	41,864	41,453	41,047	40,645	293,105
rozvoj vidieka - SPP								69,250

Vlastná práca

Z tabuľky je jednoznačné medziročné znižovanie priamych podpôr poľnohospodárstva. Pokiaľ ide o podpory rozvoja vidieka, oproti návrhu komisie a oproti pôvodným predvstupovým príslubom sa podpora vidieka, určená predovšetkým pre nové členské štáty, značne zredukovala. Navyše, z týchto prostriedkov sa budú financovať aj podpory v Rumunsku a Bulharsku.

Pre SR by mal tento rozpočet postupne zmierniť diskrimináciu v priamych platbách. Aby sme však mohli agrárnu politiku EÚ naďalej označovať za spoločnú, nemala by pokračovať diskriminácia čo by si však vyžadovalo pre SR úroveň priamych platieb asi o 200 mil. EUR vyššiu. Vtedy by to bolo v súlade s princípom jednotného uplatňovania SAP vo všetkých členských štátoch EÚ rovnako.

Táto pozitívna perspektíva rastu priamej podpory sa zároveň spája od roku 2009 s prechodom od priamej platby na jeden ha, na **jednotnú platbu na farmu**. Čiže súčet doterajších priamych platieb na obrábanú pôdu a jednotlivé komodity by sa vyplácal súhrnnou sumou pre farmu ako celok. V roku 2013 by sa podľa tohto návrhu výška priamych platieb na farmu mala pohybovať v prepočte nad 249 Eur/ha (7500 Sk/ha).

V kontinuite reforiem SAP, základným cieľom je pobádať farmárov k tomu, aby robili len to, čo je pre nich efektívne, čím sa vedia presadiť na trhu. Prípadne ak to čo vyrobia nedokážu so ziskom predáť nemajú to vyrábať. Túto podporu dostanú aj keď nebudú produkovať pre trh, ale musí to byť v súlade so zásadami krízovej zhody o dodržiavaní ekologických noriem. Zároveň však s prechodom na jednotnú platbu na farmu sa ide uplatniť v SR ďalší záväzný nástroj znižovania nadprodukcie potravín EÚ a to je danie pôdy do kľudu vo výmere **10 % pôdy (set aside)**. Podľa Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (VÚEPP) by to mohlo spolu znamenať ďalšie zníženie poľnohospodárskej produkcie približne o 15 %. Ministerstvo chystá v regiónoch informačnú kampaň, kde chce o zámeroch v pôsobení SAP na Slovensku v rokoch 2007 – 2013 informovať. Osobitnú pozornosť majú venovať práve prechodu na jednotnú platbu na farmu.

Pokiaľ ide o ďalšie zmeny v SAP, orgány EÚ sa zhodujú v tom, že by sa v nasledujúcom rozpočtovom období mal vytvoriť predovšetkým priestor pre tvorivé dokončenie reformy z roku 2003 a „urodenie“ pôsobnosti reforiem. Je to reakcia na neochotu poľnohospodárov EÚ pokračovať ďalej v práci v strese v neustále sa meniacich podmienkach reformovanej SAP. Mala by sa zrealizovať uzatvorená reforma cukru. Mala by sa tiež dopracovať a uviesť do života reforma poslednej nereformovanej komodity, ktorou je víno. Konceptne sa spracúvajú oblasti využitia plodín pre nepotravinárske účely, využitie biomasy pre energetiku, ekologické poľnohospodárstvo a širší eko nástup u biotechnológií. Riešia sa spoločné otázky rizík agropodnikania, špecialít na trhu a pod. Uvažuje sa aj s vyššou záväznosťou opatrení EÚ pre realizáciu takýchto koncepcií, ktoré mali doteraz zväčša len indikatívny charakter.

Dôležitou informáciou je, že **od roku 2008 sa malo začať monitorovanie** a vyhodnocovanie dopadov súčasnej reformy. Následne na to, by sa mala v rokoch 2011 – 2012 uzatvoriť otázka čo ďalej so SAP v EÚ a o jej podobe na roky 2014 – 2021.

Významnou novinkou je **financovanie rozvoja vidieka (RV)** v rámci SAP aj v podmienkach SR. Zdôraznenie rozvoja vidieka ako samostatne financovanej oblasti SAP je určite významným krokom pre podpory multifunkčnosti reformovanej SAP. Ďalej nasleduje rámcová štruktúra podpory z novovytvoreného fondu rozvoja vidieka SR. **Rámec podpory Programu rozvoja vidieka SR zo samostatného fondu RV** Na roky 2007 – 2013 je predpoklad prerozdelenia finančných prostriedkov ročne 265,5 mil Eur/rok (8 mld. Sk/rok) oproti 295 mil Eur/rok, (8,9 mld. Sk) v roku 2006.

Môžeme preto len čakať, čo urobia silné štáty ako Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia a Taliansko so SAP po roku 2014. Je veľmi pravdepodobné, že sa dohodnú vo väčšej či menšej miere na tzv. nacionalizácii SAP. Určité prvky nacionalizácie sa už uplatňujú aj dnes.

Pre novo vstupujúce krajiny v roku 2004 EÚ odsúhlasila len 25 % - nú výšku počiatočných dotácií z celkovo napočítaného nároku. Čiže spoločná agrárna politika zostala spoločná len pre štáty EÚ 15. Zároveň im však umožnila v tejto výške dorovnať priame platby z národného (**nacionálneho**) rozpočtu. Keďže v bohatších štátoch EÚ narastá neochota platiť farmárom nových chudobných krajín dotácie, začína sa už aj verejne hovoriť o tom, že by sa mali ďalej znížiť národné príspevky do spoločného rozpočtu EÚ a tieto neodvedené príspevky by jednotlivé štáty použili priamo na podporu svojho poľnohospodárstva. Samozrejme to by znamenalo, že chudobné, štáty ako je aj Slovensko, by svojich poľnohospodárov mohli podporiť len v zlomkovom objeme, čo by viedlo ku skonkurovaniu slovenského poľnohospodárstva zahraničnými vysoko dotovaným agropodnikateľmi. Ak by nacionalizácia agrárnej politiky nemala mať takýto dopad (čo by sme samozrejme nechceli), potom by vlastne muselo dôjsť k zrušeniu SAP a v zmysle spoločného agrárneho trhu a k uplatneniu regulačných obchodných nástrojov WTO, vrátane opätovného zavedenia ciel. Zásadné rozhodnutie k nacionalizácii SAP sa však pravdepodobne urobí až pred skončením nasledujúceho rozpočtového obdobia. Všetci hovoria o potrebe slobodnejšieho trhu, o odstraňovaní trh kaziacich bariér, pričom zisk jedného znamená stratu pre iných. Preto je možná aj nedohoda.

Keďže sme povinní uvažovať aj za horizont roku 2020, treba tiež vziať do úvahy názory prognostikov o stále ťažšej predvídateľnosti riešenia civilizačných vzťahov a dynamizácii

globálnych trhov aj vzhľadom na nových lídrov (BRIC – Brazília, Rusko, India, Čína). Sily sa preskupujú aj do nových globálnych zoskupení (AEC – Ázijská ekonomická kooperácia).

Výdaje do poľnohospodárstva a potravinárstva v mil. Sk

Podpora	2006		2007	
		EÚ	SR	Celkom
Výdavky- trh. orientované	933,2	218,2	14,3	232,5
Štátna pomoc	493,1	-	293,7	293,7
Priame platby- z toho:	6916,8	4196,8	3094,8	7291,6
SAPS	4219,1	4166,6	1074,1	5240,7
doplnk. vyrovnávacie platby	2256,1	30,2	2020,7	2050,9
osobitná platba za cukor	441,6			
Rozvoj vidieka	7589,7	6797,5	2111,4	8908,9
PRV SR 2004 - 2006	4754,5	2678,9	763,5	3442,4
podpora znevýhod. Oblasí	3141,9	2327,4	594,3	2921,7
SOP PaRV	2835,2	1791,2	753,6	2544,8
SAPARD	599,3			
Všeobec. služ. z MP SR	2406,4		2310,8	2310,8
Všeobec. prospeš.poľ. aktivity				
PHARE	39,7			
Spolu	18978,2	11212,5	7884,9	19097,4

Vlastná práca

Z tabuľky vyplýva, že výdaje do poľnohospodárstva a potravinárstva vzrástli v roku 2007 o 0,6% oproti roku 2006. Priame platby tvorili 38,2%-ný podiel na celkových podporách v poľnohospodárstve. Na celkových výdajoch mal najväčší podiel Rozvoj vidieka, ktorý stúpol oproti roku 2006 o 17,4%. Naopak Trhovo orientované výdavky sa každoročne znižujú.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel v mil. Sk, index v %.

POĽNOHOSPODÁRSTVO			
Ukazovateľ	Náklady	Výnosy	Výsledok hospodárenia
2006	67042	68351	1309
2007	70964	71278	314
Index 07/06	105,8	104,3	24,0
Rozdiel 07/06	3922	2927	995
POTRAVINÁRSKY PRIEMYSEL			
2006	126456	128349	1893
2007	125619	128466	2846
Index 07/06	99,3	100,1	150,3
Rozdiel 07/06	-837	117	953

Vlastná práca

Celkové výdaje do poľnohospodárstva za roky 2004 – 2007 dosiahli objem 75,2 mld. Sk. Hlavný podiel podpôr do poľnohospodárstva SR tvorili priame platby, ktoré smerovali najmä do produkčnejších oblastí, čiže do podnikov, ktoré hospodária v lepších prírodných podmienkach.

5 Záver

Aké výhody a riziká z tejto analýzy vyplývajú pre Slovensko? Ako som už uviedla, pozitívnu stránku významného narastania objemu priamych dotácií pre naše poľnohospodárstvo. Tak isto našu konkurenčnú výhodu vyplývajúcu z existujúcich veľkých podnikov a s tým súvisiacu potenciálnu výhodu nižších výrobných nákladov. Toto by sme premenili na reálnu konkurenčnú výhodu oveľa viac, ak sa presadí silnejšie pôsobenie prirodzených trhových síl a menšie trh narušujúce opatrenia. Teda postupné riešenia otvorených otázok smerom k trhu by mohli byť na náš prospech.

Veľkým rizikom pre slovenské poľnohospodárstvo je vysoká diskriminácia SR v podporách, ktoré som uviedla a neochota vlády využiť v prístupovej zmluve vynegociovaný priestor pre slovenských poľnohospodárov. Riziko vidím aj v rapídnom úpadku vidieckej ekonomiky ako dôsledku tejto diskriminácie a ďalšieho znižovania sumy peňazí operujúcej na vidieku, v ďalšej deštrukcii agrárno-výrobnotechnickej základne a v deštrukcii verejnej infraštruktúry vidieka.

Stále otvorenejšie sa začína uvažovať s možnosťou čiastočného až **úplného zníženia priamych platieb po roku 2014**. Je to možná varianta pri presadení zásadnej redukcie finančnej podpory SAP. Veľké riziko je v tom, že súčasný systém priamej podpory vedie poľnohospodárov k znižovaniu produkcie, čo ale oslabuje celkovú agrárnu ekonomiku a vedie k úpadku výrobnnej základne a vidieckej infraštruktúry. Prakticky to znamená že tí poľnohospodári, ktorí si zlikvidujú teraz výrobu, ju potom nebudú schopní obnoviť a ekonomicky úplne prepadnú. Peniaze z priamych platieb už nedostanú a z realizácie produkcie ich nebudú schopní nahradiť lebo nebudú mať s čím a ako.

Teda najväčší konkurenčný **zápas v SAP prebehne medzi štátmi** v tom, kto si aký objem produkcie obháji. Slovenská agrárna politika musí preto prioritne reagovať zachovaním finálnej produkcie potravín. Osobitne to platí pre znevýhodnené výrobné podmienky a najchudobnejšie agrárne regióny, kde sa rozdiel v úpadku ekonomiky najviac prehľbuje.

Vážnymi formami stimulovania neprodukcie bez väzby na ekonomickú aktivitu, čo je zámer priamych platieb sa zo Slovenska stáva producent lacných surovín (kŕmne obilie) a dovozca hotových výrobkov (mäsové a mliečne výrobky). Pritom domáce spracovanie týchto surovín by znamenalo ich viac než 10 – násobné zhodnotenie a priamo úmerne aj zvýšenie ekonomickej sily upadajúcich vidieckych regiónov.

Slovensko má prírodný potenciál na výrobu potravín pre 10 miliónov obyvateľov, ktorý v súčasnosti využíva iba na 40 %.

Veľké riziko je v bagatelizovaní týchto negatívnych tendencií a v zámernom znevažovaní úlohy poľnohospodárstva v ekonomike a v **bagatelizovaní role vidieka** v spoločnosti. Slovensko nevyrieši problém zaostávajúcich vidieckych regiónov ak nedokáže posilniť vidiecku ekonomiku, resp. vyrieši tento problém do takej miery, do akej miery sa mu podarí posilňovať vidiecku ekonomiku.

Z analýzy mimovládnej organizácie Vidiecky parlament na Slovensku vyplýva, že len tam kde prosperujú agropodnikatelia, tam sa rozvíja aj vidiek a tam, kde oni krachujú , krachuje aj celý vidiek. Veľkou výzvou pre nás je možnosť získania až 100 tisíc pracovných miest využitím slovenského poľnohospodárstva a lesného potenciálu na spracovanie, poľnohospodárstva a lesnej suroviny do finálnej podoby.

Možným riešením pre zlepšenie súčasného poľnohospodárstva a ľudí, ktorí v ňom podnikajú by podľa môjho názoru mohol byť aj v tom, že svoje zameranie z čisto výrobných oblastí, by upriamili v značnej miere aj do sféry služieb poskytujúcich stravovanie, či rôzne formy občerstvenia.

Najväčším politickým problémom je uvedomiť si, v slovenskej spoločnosti realitu, že nielen akt rozšírenia **EÚ je biznis**, ale aj celá EÚ je v prvom rade biznis. Jedno percento HDP, ktoré štáty sústreďujú do rozpočtu EÚ, slúži nielen na vzájomnú solidaritu, ale aj na konkurenciu a ostatných 99 % HDP predstavuje silu jednotlivých národných ekonomík, ktoré medzi sebou naplno súťažia.

6 Použitá literatúra

1. BIELIK, P. a kol.: Agrárna ekonomika, PU Nitra 1998, 247 s., ISBN 80-7137-480-6
2. BIELIK, P.: 2001. Determinanty efektívnosti podnikovej sféry v procese transformácie ekonomiky. Zborník z MVD 2001. Nitra: SPU, 2001, s. 279-284, ISBN 80-7137-867-4
3. GURČÍK, L.: 1998. Finančná analýza vybraných podnikateľských subjektov.
4. KUZMA, F.: 200. Zmeny štruktúry poľnohospodárskej výroby na Slovensku. Zborník z MVD 2000. Nitra: SPU, 2000, s. 105-11, ISBN 80-7137-716-3
5. MARCINČIN, A. Hospodárska politika na Slovensku: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 2002 ISBN 80-968155-8-X
6. MARCINČIN, A., BEBLAVÝ, M. Hospodárska politika na Slovensku CSMA, INEKO a SFPA, Bratislava, 2000
7. PODOLÁK, A.: 2000. Mimoprodukčné aktivity poľnohospodárstva a ich konkurenčná schopnosť.
8. PORHAJAŠ, V.: 1994. Ekonomika výroby bioproduktov v západoslovenskom regióne. Kandidátska dizertačná práca. SPU: Nitra, 1994, s. 89
9. ZENTKOVÁ, I.: 1999. Vybrané problémy trhov s agrokomoditami na Slovensku. Zborník z MVD 1999, Nitra: SPU, 1999, s. 334-337, ISBN 80-7137-658-2
10. ZEMANOVIČOVÁ, D., Ekonomická transformácia v SR po 10 rokoch
11. Plán rozvoja poľnohospodárstva a vidieka SR na roky 2000 - 2006. (Sapard), MP SR Bratislava, Návrh Koncepce agrárnej a potravinovej politiky SR do roku 2005 a Koncepce lesníckej politiky SR do roku 2005. Materiál na rokovanie Národnej rady SR, Bratislava
12. Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR 2000 a 2007. (Zelená správa), MP SR Bratislava
13. Zborník z MVD 2000. Nitra: SPU, 2000, s. 28-31, ISBN 80-7137-716-3
14. Zborník Agrární perspektívy VII. Praha: ČZU, 1998, s. 457-460, ISBN 80-213-0471-5

15. <http://www.hnonline.sk> (17. 10. 2007 o 13³⁰ hod.)
16. <http://www.archiv.mpsr.sk> (17. 10. 2007 o 13⁵¹ hod.)
17. <http://www.8.vlada.gov.sk> (17. 10. 2007 o 14¹² hod.)
18. <http://www.peterbaco.com> (17. 10. 2007 o 14²⁷ hod.)
19. <http://www.tuke.org> (18. 10. 2007 o 07⁵⁰ hod.)
20. <http://www.finance.gov.sk/mfsr/mfsr.nsf/priloha3.htm> (10. 5. 2009 o 20⁵⁰ hod.)
21. <http://www.wikipedia.org> (10. 5. 2009 o 21⁴⁵ hod.)
22. <http://www.euroinfo.gov.sk/index/go.php?id=288> (10. 5. 2009 o 23¹⁷ hod.)
23. http://www.slpk.sk/dizertacie/agrarni_perspektivy/kuzma.pdf (11. 5. 2009 o 11⁴⁵ hod.)
24. <http://www.agroportal.sk>
25. <http://www.build.gov.sk>
26. <http://www.euractiv.sk>
27. <http://www.mpsr.sk/slovak/dok/sapard.htm>
28. <http://www.sario.sk>
29. <http://www.skaba.sk>
30. <http://www.statistics.sk/webdata/ksksbrat/vyvojsba.htm>
31. http://www.vuepp.sk/Uroven_SP/t41.pdf
32. <http://www.peterbaco.eu/?p=228> (11. 5. 2009 o 16³³ hod.)
33. <http://www.europskaunia.sk/eurostat> (10. 5. 2009 o 20¹⁷ hod.)
34. <http://www.cpep.sk/fileadmin/Dokumenty/publikacie/skeu.pdf> (10. 5. 2009 o 22⁴⁴ hod.)
35. <http://www.edotacie.sk/1/0/50298/sekcia/po-nohospodarska-politika-v-sr/> (10. 5. 2009 o 21³² hod.)

7 Prílohy

Celkový dovoz a celkový vývoz podľa kontinentov a ekonomických zoskupení krajín v roku 2009

(mil. Eur, bežné ceny) ¹⁾

Krajina pôvodu / určenia	Celkový dovoz			Celkový vývoz			Saldo
	január v mil. EUR	štruktúra %	indexy 2009/2008	január v mil. EUR	štruktúra %	indexy 2009/2008	január v mil. EUR
SPOLU	2 938	100,0	71,4	2 773	100,0	66,7	-165
<i>OECD</i>	2 016	68,6	75,3	2 457	88,6	67,4	442
z toho: Spojené štáty	43	1,5	105,1	18	0,6	21,9	-25
Japonsko	40	1,4	74,9	1	0,0	13,1	-39
Turecko	18	0,6	67,1	26	0,9	39,3	8
Kanada	3	0,1	34,8	2	0,1	23,8	-1
<i>EÚ-27</i>	1 971	67,1	72,9	2 463	88,8	68,5	492
z toho: Nemecko	461	15,7	62,6	613	22,1	69,8	152
Česká republika	357	12,2	79,4	329	11,9	64,2	-28
Taliansko	108	3,7	75,3	192	6,9	70,8	84
Rakúsko	105	3,6	90,1	150	5,4	71,7	44
Poľsko	119	4,0	72,7	201	7,2	72,9	82
Maďarsko	130	4,4	62,1	163	5,9	68,8	34
Francúzsko	128	4,4	79,7	245	8,8	84,0	117
Spojené kráľovstvo	88	3,0	150,8	151	5,4	76,7	62
Holandsko	30	1,0	49,3	98	3,5	67,6	69
Belgicko	40	1,4	73,5	45	1,6	50,3	5
Španielsko	42	1,4	71,4	64	2,3	62,1	23
Švédsko	17	0,6	80,7	44	1,6	70,9	27

Slovensko	11	0,4	56,0	23	0,8	70,2	12
Dánsko	18	0,6	90,3	29	1,0	72,4	11
Fínsko	10	0,4	101,2	10	0,4	14,3	0
Írsko	8	0,3	87,3	3	0,1	27,5	-5
Grécko	5	0,2	59,6	19	0,7	107,9	14
Portugalsko	5	0,2	67,9	12	0,4	107,6	6
Rumunsko	15	0,5	69,1	32	1,2	38,1	17
Bulharsko	6	0,2	142,8	20	0,7	130,0	14
<i>EZVO</i>	27	0,9	79,0	35	1,3	87,0	8
z toho: Švajčiarsko	25	0,8	85,5	26	0,9	91,4	1
Nórsko	2	0,1	47,1	9	0,3	82,7	7
<i>EURÓPA</i>	2 108	71,8	71,8	2 661	96,0	69,4	554
z toho: Ruská federácia	310	10,5	65,3	92	3,3	84,9	-218
Ukrajina	23	0,8	58,1	17	0,6	37,3	-6
Chorvátsko	1	0,0	35,1	14	0,5	121,2	13
<i>ÁZIA</i>	506	17,2	69,0	63	2,3	35,1	-443
z toho: Čína	162	5,5	61,8	4	0,2	15,9	-158
Kórejská republika	192	6,5	96,8	3	0,1	107,3	-189
Taiwan	19	0,7	21,6	0	0,0	7,0	-19
Malajzia	15	0,5	110,1	2	0,1	53,2	-13
India	10	0,4	133,1	4	0,2	38,0	-6
<i>AFRIKA</i>	8	0,3	62,9	11	0,4	48,7	3
z toho: Južná Afrika	1	0,0	106,7	3	0,1	50,9	1
Maroko	3	0,1	75,9	2	0,1	57,9	-1

Pobrežie Slonoviny	0	0,0	9,2	-	0,0	0,0	0
Egypt	1	0,0	86,5	1	0,0	13,9	0
AMERIKA	63	2,2	92,4	36	1,3	34,4	-27
z toho: Brazília	5	0,2	102,7	1	0,0	47,7	-3
Mexiko	2	0,1	46,7	3	0,1	28,1	1
Jamajka	2	0,1	81,0	0	0,0	0,0	-2
Kostarika	4	0,1	116,6	0	0,0	86,7x	-3
Argentína	0	0,0	63,1	2	0,1	361,3	2
AUSTRÁLIA	2	0,1	79,1	1	0,0	10,0	-1
z toho: Austrália	1	0,0	85,2	1	0,0	10,0	-1
Nový Zéland	0	0,0	41,0	0	0,0	10,0	0
OCEÁNIA	0	0,0	206,8	0	0,0	0,1	0
NEŠPECIFIKOVANÉ	250	8,5	69,7	0	0,0	10,1	-250

Poznámka:

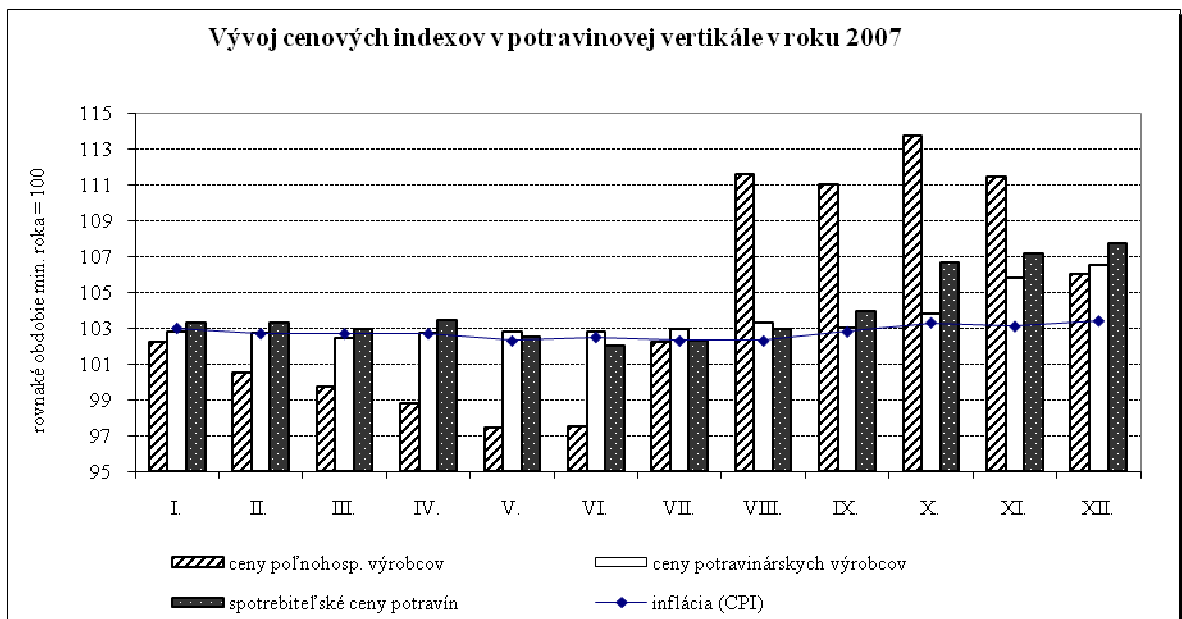
1) hodnoty typu FOB; údaje sú predbežné, počítané podľa metodiky platnej od roku 2007 (bez nepriamych dovozov a vývozov); prípadné rozdiely na poslednom mieste sú zo zaokrúhľovania; údaje o hodnote dovezenej a vyvezenej elektriny boli odhadnuté na základe údajov o fyzických tokoch elektriny.

"-" znamená, že údaj sa nevyskytoval

"0" znamená hodnotu menšiu ako polovica mernej jednotky

"x" znamená, že zápis nie je možný z logických dôvodov

Cenové indexy

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: VÚEPP

Vyplatené platby v rámci rozvoja vidieka

v mil. Sk

Opatrenia	2006 celkom	2007		
		EÚ	SR	celkom
Plán rozvoja vidieka	4 754,5	5 004,2	1 359,2	6 363,4
z toho znevýhodnené oblasti (LFA)	3 141,9	-	-	-
Program rozvoja vidieka 2007-2013 (LFA)	-	2 327,40	594,3	2 921,7
SOP PaRV	2 835,2	1 791,2	753,6	2 544,7
Rozvoj vidieka spolu	7 589,7	6 795,2	2 113,2	8 908,4

Prameň: ZS, MPSR, Vypracoval: VÚEPP